

LAPIN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTOPYYNTÖ POHJAVESIALUEIDEN LUOKITUS- JA RAJAUSMUUTOKSISTA SAVUKOSKEN KUNNAN ALUEELLA

1 LAUSUNTOPYYNTÖ

Lapin ELY-keskus on tarkistanut kaikkien niiden pohjavesialueiden luokitukset, jotka sijaitsevat Savukosken kunnassa. Lapin ELY-keskus pyytää lausuntoa liitteenä olevan esityksen mukaisista luokitus- ja rajaismuutoksista. Mahdolliset lausunnot **pyydetään toimittamaan viimeistään 28.11.2025** Lapin ELY-keskuksen kirjaamoon, PL 8060, 96101 Rovaniemi tai sähköpostilla kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi.

2 LAUSUTTAVAT KOHTEET

Niemijoenharju (12742105)

Lapin Ely-keskuksen esityksessä pohjavesialueiden luokitus- ja rajaismuutoksista Savukosken kunnassa Niemijoenharjun pohjavesialue on luokiteltu II luokkaan. Pohjavesialue sijoittuu luode-kaakkosuuntaiseen harjuun, joka on osa pidempää harjujaksoa. Alue rajautuu kosteikkoihin, Niemijokeen ja karkeisiin maalajeihin. Pohjavesialueen laskennallinen antoisuus on noin 360 m³/d. Pohjavesialueen katsotaan laskennallisen antoisuutensa puolesta soveltuvan yhdyskuntien vedenhankintaan, ja siten alue voidaan luokitella II-luokkaan. Pohjavesialueen kartta on esitetty liitteessä 1.

Kolsanharju (12742112)

Lapin Ely-keskuksen esityksessä pohjavesialueiden luokitus- ja rajaismuutoksista Savukosken kunnassa Kolsanharjun (12742112) pohjavesialueita esitetään yhdistettäväksi yhdeksi pohjavesialueeksi. Lapin Ely-keskus esittää yhdistetylle pohjavesialueelle uutta nimeä ja tunnusta **Kolsanharju (12742112)**. Samalla Lapin Ely-keskus esittää luokituksen nostamista II-luokkaan.

Vahassa luokituksessa Kolsanharjun ja Sieriäisojan pohjavesialueet on luokiteltu III-luokkaan sekä Tuhkaharjun pohjavesialue on luokiteltu II-luokkaan. Pohjavesialueet sijoittuvat Tenniöjoen laaksoon kerrostuneeseen terävä piirteiseen luode-kaakko suuntaiseen Kolsanharjun jaksoon. Sieriäisoja on Kolsanharjusta erillään oleva harjunosa ja Tuhkaharju on Kolsanharjun jatke. Pohjavesialueet muodostavat yhtenäisen hydrogeologisen kokonaisuuden ja näin ollen pohjavesialueet voidaan Lapin Ely-keskuksen mukaan yhdistää. Muodostuman harju on pitkä ja suhteellisen korkea. Harjun materiaali on hiekaista soraa ja soraa sekä harjun liepeillä on hiekkaa. Alueella on runsaasti pieniä lammikoita, jotka ovat pohjavesisyntyisiä. Alueet rajautuvat Tenniö-

jokeen, Kota-Sieriäiseen, Pitkä Sieriäiseen, Torjulampeen ja muutoin kosteikkoihin sekä karkeisiin maalajeihin.

Yhdistetyn pohjavesialueen laskennallinen antoisuus on noin 1560 m³/d. Lapin Ely-keskuksen esityksen mukaan yhdistetyn pohjavesialueen rajausta tarkennetaan harjuun korkeusmallin perusteella. Lapin Ely-keskus katsoo, että yhdistetty pohjavesialue soveltuu laskennallisen antoisuutensa puolesta yhdyskuntien vedenhankintaan, ja siten alue voidaan luokitella II-luokkaan.

3 SAVUKOSKEN KUNNAN LAUSUNTO POHJAVESIALUEIDEN LUOKITUS- JA RAJAUSMUUTOKSISTA SAVUKOSKEN KUNNAN ALUEELLA

Savukosken kunta esittää, että Niemijoenharjun (12742105) ja Kol-sanharjun (12742112) pohjavesialueet poistetaan kokonaan pohjavesiluokituksesta. Muilta osin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esittämät pohjavesialueiden luokitus- ja rajausmuutokset Savukosken kunnan alueella ovat Savukosken kunnan hyväksyttävissä.

4 JOHDANTO, NIEMIJOENHARJU (12742105)

Niemijoenharjun sora- ja hiekka-alue sijaitsee Savukosken kunnassa tilan 742-405-10-17, NIEMIJOENHARJU maalla. Tilan omistaa Savukosken kunta.

Jo vuosikymmeniä sitten Savukosken kunta on päätöksillään ympäristökeskuksen ohjauksessa perustanut kaatopaikan Niemijoenharjuun kyseiselle pohjavesialueelle. Niemijoenharjun vanhalle kaatopaikalle on viety Savukosken kunnan kaikki yhdyskuntajätteet sekä sako- ja umpikaivolietteet aina 1990-luvun alkuun saakka. Myöhemmin 1990-luvun alusta alkaen sako- ja umpikaivolietteet on toimitettu Savukosken Mukkavaaran jätevedenpuhdistamolle.

Lisäksi Niemijoenharjulta on otettu maa-aineksia ainakin yli 50 vuoden ajan. Käytännössä Niemijoenharjun aluekäyttö on päätetty vuosikymmeniä sitten.

Lapin ELY-keskus on antanut lausunnon 19.5.2017 koskien Savukosken kunnan maa-ainesten ottoa Niemijoenharjun sora-alueelta. Pohjavesien suojelun ohella myös riittävä maa-ainesten saanti yhdyskunnan eri tarpeisiin on tärkeä seikka niin taloudellisesti kuin yleisen yhdyskuntarakenteen ja mm. liikenteen, liikenneturvallisuuden ja toimivan vesihuollon sekä muun rakentamisen kannalta.

Keskittämällä soranotto jo ennestään soranottoon käytetylle alueelle on myös pohjavesien suojelun kannalta järkevämpää, kuin uuden sora-alueen perustaminen ja vanhan alueen hyödyntämättä jättäminen.

Myös maa-ainesten kuljetuskustannukset on tässä yhteydessä huomioitava. Niemijoenharjun soranottoalue sijaitsee Savukosken kirkonkylää lähellä, tämä vähentää huomattavasti maa- ja kiviainesten kuljettamisessa syntyviä ympäristöpäästöjä sekä kuljetuskustannuksia.

Savukoskella on n. 170 luokiteltua pohjavesialuetta, joista suurin osa on vedenlaadultaan moitteettomia. Suurin osa alueista on koskemattomissa erämaissa.

4.1 POHJAVESIALUELUOKITUS, NIEMIJOENHARJU (12742105)

Lapin ELY-keskus on luokitellut (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä) lainsäädännön voimaantulon jälkeen Niemijoenharjun edelleen II-luokan pohjavesialueeksi, vaikka alueen tilanne on jo vuosikymmeniä sitten muuttunut oleellisesti niin, ettei pohjavettä alueelta voida turvallisesti enää ottaa.

Niemijoenharju ei ole yhdyskuntien vedenottoon soveltuva pohjavesialue, koska alueella on sijainnut aikaisemmin kaatopaikka, jonne on kuljetettu Savukosken kunnan kaikki yhdyskuntajätteet sekä sako- ja umpikaivolietteet aina 1990 luvun alkuun saakka. Lisäksi Niemijoenharjun pohjavesialueella sijaitsee mm. hyötyjätteiden vastaanottoasema ja maa-ainesten ottopaikka.

Lain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, luvun 2 a §:n 10 c mukaan, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on muutettava pohjavesialueen rajausta tai luokitusta, jos niihin olennaisesti vaikuttava tieto sitä edellyttää. Niemijoenharjun pohjavesialue ei sovellu yhdyskunnan vedenotto tarpeisiin, koska pohjavesialueeseen liittyy monia riskejä, joiden vuoksi sen luokitusta tulisi muuttaa poistamalla se kokonaan pohjavesiluokituksesta.

Vähintäänkin aluerajausta tulisi muuttaa siten, että aluerajaus ei koskisi maantien 965 Pelkosenniemi – Hanhikangas eteläpuolista osaa, koska siellä sijaitsevat pääosin myöhemmin esitetyt pohjaveteen kohdistuvat kuormitukset ja uhat.

4.2 PERUSTEET POHJAVESIALUEEN MUUTTAMISESTA, NIEMIJOENHARJU (12742105)

1. Pohjavesialueella sijaitsee käytöstä poistettu maarakenteinen kaatopaikka, jota seurataan jälkitarkkailuohjelman mukaisesti. Kaatopaikka on ollut luvanvarainen. Seurantaraporttien perusteella voidaan havaita, ettei vedenotto yhdyskunnan tarpeisiin ole turvallisesti mahdollista. Kaatopaikka kuormittaa pohjavesialuetta erityisesti maaperän karkean rakenteen ja pohjaveden nopean virtauksen johdosta.

2. Kaatopaikalle on otettu vastaan maarakenteisiin altaisiin sakokaivolietettä 1990-luvun alkuun saakka.
3. Alueella sijaitsee hyötyjätteen vastaanottoasema, johon on otettu vastaan myös ongelmajätteitä.
4. Pohjavesialue on maantien 965 eteläosan osalta jänkien ympäröimä kapea harju, josta johtuen alue ei sovellu luonnontilassakaan pidempiaikaiseen vedenottopumppaukseen, koska pumppaus johtaa väistämättä vedenlaadun heikkenemiseen veden kulkeutuessa jängiltä harjuun päin.
5. Pohjavesialuetta ympäröivät jängät sijaitsevat Tenniöjoen tulva-alueella, josta syystä ei maantien eteläpuolen alueelle voi perustaa vedenottamoita.
6. Alueella on toiminut useita asfalttiasemia ja murskausasemia.
7. Pohjavesialueelta ei saada talousvesiasetuksen vaatimukset täyttävää talousvettä.
8. Vesilain 587/2011 3 luvun 4 § mukaan vesitalouslupaa ei saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.
9. Alueelta on otettu maa-aineksia jo n. 50 vuotta ja alue on merkittävä rakentamiseen liittyvä elinkeinotoiminto.
10. Pohjavesialuetta ei voida em. syihin perustuen luokitella II-luokkaan, koska pohjavesialue ei ominaisuuksiensa perusteella sovellu I-luokassa tarkoitettuun käyttöön.

5 JOHDANTO, KOLSANHARJU (12742112)

Kolsanharjun (12742112) pohjavesialue sijaitsee Savukosken kunnassa Nousun kylässä. Pohjavesialue on suurimmaksi osaksi tilan 742-891-1-13, Sieriäisten luonnonsuojelualueen mailla. Tilan omistaa Suomen valtio / Metsähallitus. Kolsanharjun (12742112) pohjavesialue sijoittuu Tenniöjoen laaksoon kerrostuneeseen terävä piirteeseen luode-kaakko suuntaiseen Kolsanharjun jaksoon. Sieriäisoja on Kolsanharjun erillään oleva harjunosa ja Tuhkaharju on Kolsanharjun jatke. Lapin Ely-keskuksen mukaan pohjavesialueet muodostavat yhtenäisen hydrogeologisen kokonaisuuden ja näin ollen pohjavesialueet voidaan yhdistää. Muodostuman harju on pitkä ja suhteelli-

sen korkea. Harjun materiaali on hiekkaista soraa ja soraa sekä harjun liepeillä on hiekkaa.

Sieriäisten luonnonsuojelualueen ulkopuolella sijaitsee Oravalammentien ja Tenniöjoen välissä yksityismaita, joita on viljelty aina 1900-luvun alusta saakka niittypeltoina. Pellot on raivattu ja muokattu sotien jälkeen 1940-luvulla nykyiseen kokoon ja muotoon. Peltoalueet sijaitsevat Oravalammentien ja Tenniöjoen välimaastossa. Pellot ovat pinta-alaltaan vajaasta hehtaarista vajaan 6 hehtaariin. Peltoviljelyä onkin pääasiassa ainoastaan pohjavesialueen reunavyöhykkeillä Oravalammentien eteläpuolella. Peltoalueilla pohjavesialueet ovat paikoin savien peittämiä. Mikäli pohjavesialue muuttuu vanhasta III-luokasta II-luokkaan, niin se vaikeuttaa huomattavasti peltojen viljelyä ja muokkaamista. Pohjavesialueilla on runsaasti erilaisia rajoituksia, jotka vaikeuttavat tai jopa estävät maa- ja porotalouden peltojen viljelyn ja muokkaamisen.

5.1 GEOLOGISET JA HYDROGEOLOGISET OLOSUHTEET, KOLSANHARJU (12742112)

Lapin ELY-keskus on luokitellut (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä) lainsäädännön voimaantulon jälkeen Kolsanharjun (12742112) uuden pohjavesialueen II-luokan pohjavesialueeksi, vaikka pohjavesialueen reuna-alueilla on ollut pellot maa- ja porotalouden käytössä 1900-luvun alusta saakka. Kolsanharju (12742112) ei ole kaikilta osin yhdyskuntien vedenottoon soveltuva pohjavesialue, koska pohjavesialueella ei ole tehty tarkempia hydrogeologisia tutkimuksia, eikä pohjaveden virtaus- ja kulkeutumismallinnusta. Pohjaveden laadullisia ja/tai määrällisiä tutkimuksiakaan Kolsanharjun (12742112) pohjavesialueella ei ole suoritettu.

Kolsanharjun (12742112) pohjavesialueen reuna-alueet, joilla pellot sijaitsevat, peltojen maaperä koostuu pääosin savipitoisesta hiesusta/moreenista, mikä ei ole veden läpäisevää. Pohjaveden muodostuminen peltoalueilla on todennäköisesti vähäistä. Lapin Ely-keskuksen ja vesi.fi materiaalien perusteella alueelle ei ole tehty hydrogeologisia tutkimuksia ja näin ollen pohjaveden pinnan korkeutta ja vaihtelua ei voida tarkasti määrittää.

Kolsanharjun pohjavesialueesta (12742112) ei löydy luotettavia hydrogeologisia kuvia tai ne eivät ole saatavilla kovin helposti. Kolsanharjun pohjavesialueesta (12742112) pitäisi olla saatavilla hydrogeologinen kuvaus, jossa on yhteenveto alueen pohjavedestä ja sen muodostumisesta, joka sisältää tiedot alueen maa- ja kallioperästä, pohjaveden muodostumisesta, virtaussuunnista ja vedenkorkeudesta. Pohjaveden määrää ja laadullisia ominaisuuksia ei voida arvioida kovin tarkalla tasolla ilman hydrogeologisia ja laadullisia tutkimuksia.

Peltoviljelyn pohjavesivaikutukset riippuvat suuresti alueen hydrogeologisista olosuhteista. Peltoviljelyyn liittyviä pohjavedelle mahdollista riskiä aiheuttavia toimintoja ovat

lähinnä lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttö. Keinolannoitteiden lisäksi peltojen viljelyssä pitäisi voida käyttää myös orgaanisia lannoitteita.

5.2 VEDENHANKINNALLINEN MERKITYS, KOLSANHARJU (12742112)

1. Alueella ei ole käytössä olevia tai suunniteltuja vedenottamoita, eikä aluetta ole hyödynnetty kunnallisessa tai yksityisessä vedenhankinnassa.
2. Vedenottokapasiteetti Lapin Ely-keskuksen lausuntopyynnön liitteen 1 mukaan Kolsanharju (12742112) yhdistetyn pohjavesialueen laskennallinen antoisuus on noin 1560 m³/d. Laskennallista antoisuutta ei ole kuitenkaan tutkittu, eikä alueella ole tehty koepumppauksia tai muita tutkimuksia, joten laskennallista antoisuutta ei voida pitää validiteetti tietona.
3. Kolsanharjun (12742112) pohjavesialuetta ei voida luokitella II-luokkaan pelkästään teoreettisesti lasketun laskennallisen antoisuutensa puolesta.
4. Vedenlaatua ei voida pitää talousvedeksi kelpaavana ilman merkittäviä hydrogeologisia tutkimuksia.

5.3 RISKITEKIJÖIDEN ARVIOINTI, KOLSANHARJU (12742112)

1. Kolsanharjun (12742112) pohjavesialueen reuna-alueiden, joilla pellot sijaitsevat, hydrogeologinen merkitys on vähäinen, myöskään peltojen viljelystä aiheutuvat mahdolliset vähäiset ympäristöriskit eivät kohdistu vedenhankinnallisesti tärkeään pohjaveteen.
2. Alueella ei ole teollista tai muuta toimintaa, joka uhkasi laajoja pohjavesivarantoja.
3. Mahdolliset paikalliset haitat eivät aiheuta uhkaa laajamittaiselle pohjaveden suojelutarpeelle.
4. Pohjavesialueen eteläinen reuna-alue sijaitsee Oravalammentien ja Tenniöjoen välisellä alueella, joka on Tenniöjoen tulva-aluetta.
5. Peltojen viljelystä ei ole suurta vaaraa Kolsanharjun pohjavesialueelle (12742112). Kolsanharjun pohjavesialueilla sijaitsevilla pelloilla on viljelty natura nurmia ja pelloille on tehty ainoastaan kevytmuokkauksia. Pohjavesialueen luokitusmuutokset eivät saa vaarantaa maa- ja porotalouden peltojen viljelyä ja muokkausta.
6. Lain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, luvun 2 a §:n 10 c mukaan, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on muutettava pohjave-

Savukosken kunta
Tekninen toimisto
Kauppakuja 2 A1
98800 Savukoski

LAUSUNTO

26.11.2025

sialueen rajausta tai luokitusta, jos niihin olennaisesti vaikuttava tieto sitä edellyttää.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellä esitetyn perusteella Kolsanharju (12742112) ei täytä pohjavesialueen luokittelulle asetettuja kriteerejä. Vaikka alueella on vedenhankinnallisesti merkittäviä muodostumia, niillä ei ole todellista tai potentiaalista käyttöä talousveden lähteenä. Näin ollen katsomme, että alue voidaan poistaa pohjavesialueiden luettelosta tai sen luokitus voidaan alentaa lain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, luvun 2 a §:n 10 b mukaan E-luokkaan. Vähintäänkin aluerajausta tulisi muuttaa siten, että aluerajausta ei koskisi Oravalammentien ja Tenniöjoen välistä aluetta, joka on elintärkeää viljelysmaata maa- ja porotaloudelle.

Liitteet

- Liite 1. Niemijoenharjun pohjavesialueen kartta
- Liite 2. Tutkimustodistus AR-25-YS-021942-01
- Liite 3. Tutkimustodistus AR-25-YS-021943-01
- Liite 4. Tutkimustodistus AR-25-YS-021944-01
- Liite 5. Tutkimustodistus AR-25-YS-021945-01
- Liite 6. Ilmoitus vuosiraportin 2024 tarkastamisesta

Savukoskella 26.11.2025

Petri Härkönen

Kunnanjohtaja
Savukosken kunta